

**“KAYDIRGAÇ, DÜZENEKLİ, ÇÖĞÜNCEK, YEKNESAK, TERTİPLER”
ÖRNEKLENDİRMELERİ İLE EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLARIN OKUL ÖNCESİ
ÇOCUKLARDA MOTİVASYON BECERİSİNE KATKISI¹**

Prof. Dr. İlker USTA²

ÖZET

Oyuncakların çocuğun öğrenmesi ve keşfetmesi üzerindeki olumlu etkileri göz önüne alındığında, her oyuncak tematik kurgusuyla amaca yönelik davranışın başlatılmasını ve bunun devam ettirilmesini sağlayan içsel güdülenme dürtüsünü destekleyen bir muhtevaya sahiptir. Bu makalede, gelişim alanlarının tümünde bilişsel ve psikomotor süreçlerle tutum ve davranışlar üzerinde kendini gösteren motivasyon becerisinin (okul öncesi dönem çocukluğu zemininde) gelişiminde “Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler” kategorilerinde yer alan eğitici ahşap oyuncakların işlevi açıklanmıştır. Bu çalışmada takdim edilen oyuncaklar, özünde barındırdıkları gözlemlenebilir fonksiyonlar yordamıyla devinim algısıyla harekete geçmeyi ve hareketi yönlendirerek sürdürmeyi sağlayan motivasyon becerisini pekiştirerek öngörülen eylemselliği gerçekleştirme potansiyeline sahiptirler. Buna göre, psikoseksüel gelişim dönemleri itibarıyla 0-6 yaş (0-72 ay) arasını kapsayan okul öncesi dönemde, gelişim alanlarının tümünde belli bir davranışı gerçekleştirmek üzere devinsel davranış ile tutum alma ve devamında amaca uygun işlem yapma mahiyetinde, söz konusu eğitici ahşap oyuncakların motivasyonu güçlendirerek oyun yordamıyla çocuğu öğrenmeye ve keşfetmeye odaklayan dikkat çekici bir işlevi vardır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Çocuk Gelişimi, Motivasyon Becerisi, Eğitici Ahşap Oyuncaklar

¹ Bu makale, 23-25 Kasım 2024 tarihleri arasında düzenlenen ASEAD 14. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulan bildiriden geliştirilmiştir

² Hacettepe Üniversitesi, Mesleki Teknoloji Yüksekokulu, Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Bölümü, ORCID: 0000-0002-0470-5839, iusta@hacettepe.edu.tr

IMPACT OF EDUCATIONAL WOODEN TOYS TO MOTIVATION SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN WITH EXAMPLES OF “SLIDER, COMBINED, BALANCER, MONOTONOUS, EQUIPPED”

ABSTRACT

With its thematic structure, each toy's content promotes the inherent motivational drive that permits the beginning and continuation of goal-directed behavior, taking into account the positive effects of toys on children's learning and exploration. On the basis of preschool childhood, this article explains the role of educational wooden toys in the categories of "Slider, Combined, Balancer, Monotonous, Equipped" in the development of motivation skills, which show up in cognitive and psychomotor processes as well as attitudes and behaviors in all developmental areas. Through their observable functionalities, the toys in this study have the ability to achieve the desired outcome by strengthening the motivational skills that allow one to act while perceiving movement and maintain that movement by guiding it. Accordingly, educational wooden toys in question have a remarkable function that strengthens motivation and focus the child on learning and discovery through play in the form of adopting a stance with motor behavior and then acting appropriately to carry out a particular behavior in all developmental areas in the preschool period, which encompasses the psychosexual development between 0-6 years of age (0-72 months).

Keywords: Preschool Period, Child Development, Motivation Skills, Educational Wooden Toys.

GİRİŞ

Güdülemek, Türk Dil Kurumu sözlüklerinde açıklandığı gibi (TDK, 2024), motivasyon terimine karşılık gelmek üzere, “isteklendirmek” ile eş anlamlı bir sözcük olup belli bir şeyi yapması için kişiyi teşvik ederek (öngörülen davranışın gerçekleştirilmesi dürtüsüyle) eyleme dönük davranış sergileyerek kişinin hedefe yoğunlaşmasını sağlayan bir etmendir. Buna göre, motivasyon; öğrenmeyi destekleyen ve davranışları etkileyen önemli bir güç olup amaca yönelik hedefin belirlenmesiyle beklenen davranışın başlatılmasına ve bunun devam ettirilmesine yön veren içsel güdülenme dürtüsüdür.

Motivasyon, hedef odaklı davranışın altında yatan psikolojik süreçleri ifade eden ve (bir konu hakkında edinilen algı ve bilginin zihinde izlenmesi suretiyle kendini gösteren) bilinçlilik için gerekli becerileri içeren yönetici işlevlerle bütünleşiktir, öyle ki (duygularla yönlendirilen) sıcak yönetici işlev ve (saf mantık ve eleştirel analizi içeren) soğuk yönetici işlev ilişkilendirmelerinde bir paydaştır (Poon, 2018). Bu perspektifte, Józsa & Barrett (2018)'in bahsettiği gibi, bir şey yapmanın ardındaki itici gücün motivasyon olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kişi bir görevi yapmak için yeterince motive olmamışsa, yönetici işlevler (kişinin görevle ilişkili becerilerini kullanması için çaba harcamayacağından ötürü) muhtemelen zayıf görünecektir.

Başka bir deyişle, kişi bir görevi incelerken (bir konu hakkında tepki vermeden önce odaklanarak düşünmeyi içeren) engelleyici kontrol ile (bilginin manipülasyonu ve dönüştürülmesine imkan tanıyan) çalışma belleği becerilerini ve (yeni veya değişen duruma zihnen uyarlanmaya olanak sağlayan) bilişsel esneklik (değişim) becerilerini kullan(a)mazsa, söz konusu görevi (olumlu geri bildirim alma veya iyi bir sonuç elde etme bakımından) daha az ödüllendirici bulabilir ve görevden çekilme (görevi yapmaktan vazgeçme) olasılığı ortaya çıkabilir. Bu durum, ustalık/yeterlilik ekseninde, motivasyonun duygusal (ifade edici) ve sosyal yönlerinin belli bir amaç doğrultusunda harekete geçmede ve hedefe ulaşmak için izlenmesi gereken eylemsel sürecin gerçekleştirilmesinde ne denli büyük bir role sahip olduğunu gösterir.

“Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler” Örneklendirmeleri ile Eğitici Ahşap Oyuncakların Okul Öncesi Çocuklarda Motivasyon Becerisine Katkısı başlığıyla hazırlanan bu çalışmada, oyuncaklar yordamıyla öğrenme ve keşfetme ekseninde evrilen 0-6 yaş (0-72 ay) arasına tekabül eden erken çocukluk yıllarının motivasyona etkisinin açıklanmasına çalışıldığı için, motivasyon kuramı (psikoseksüel gelişim evreleriyle ayrılmaz bir bütünlük teşkil eden gelişim alanları düzleminde) çocuk gelişimi bakımından ele alınarak takdim edilmiştir. Bu çerçevede değerlendirilecek olursa, Pintrich & Schunk (1996)’a göre, motivasyon; içsel veya dışsal olarak ya da içsel-dışsal bütüncüllüğünde bir faaliyete katılmak veya bir eylemi gerçekleştirmek için güdülenen çocukların hedef odaklı faaliyetlerinin başlatıldığı ve sürdürüldüğü bir süreç olarak tanımlanabilir. Veraksa ve diğerleri (2022) tarafından belirtildiği üzere, okul öncesi yıllarda yoğun bir şekilde gelişen ve çocuğun sonraki performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olan yönetici işlev yeterlilikleri [engelleyici kontrol (dikkat dağıtıcı şeylere direnme), çalışma belleği (bilgiyi saklama ve kullanma) ve bilişsel esneklik (uyumsama mantalitesiyle hedefe yönelme) zemininde] bir amaca yönelik olarak ortaya koyulan davranışı ve buna ilişkin başarıyı tam bağlamında anlayabilmek için motivasyonel ve duygusal süreçlerle bütünleştirilerek incelenir. Bu noktada, (duygu ve motivasyonla ilgili bilgilerin işlenmesini içeren) sıcak yönetici işlev becerileri ve (bilişsel bilgi işlemeyi içeren) soğuk yönetici işlev becerileri, motor kalıcılık becerileri ile çalışma belleği bütüncüllüğünde, çocuklarda (görev yönelimi pekiştirmesi eşliğinde) öğrenme motivasyonu eğilimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Böyle bakıldığında, her çocuğun içinde çevreyle etkileşime girmek suretiyle dünyayı tanıma ve kendini fark etme konusunda doğuştan gelen bir ihtiyaç vardır, öyle ki bu etkileşim (belirlenmiş bir konuda sürekli daha iyiye gitme dürtüsüyle pekişerek) çocuğu öğrenmeye ve bilgi edinmeye heveslendiren ustalık motivasyonu eşliğinde gerçekleşir. Buna göre, motivasyonel yönelimlerin 0-6 yaş (0-72 ay) aralığını kapsayan erken çocukluk yıllarında oluşturulduğu göz önüne alındığında, okul öncesi eğitim kurumları, daha sonraki öğrenme yıllarına aktarılabilecek ve ömür boyu sürecek sağlam motivasyon kalıplarının oluşturulmasında ve çocukların motivasyonunun güçlendirilmesinde etkili olabilir (Carlton & Winsler, 1998). Zira, okul öncesi dönemdeki çocuklar, gömülü öğretim stratejisiyle belirli bir bağlamda düzenlenmiş oyun odaklı aktivitelerle ve rehberli keşif teknikleriyle desteklenmiş motive edici koşullar altında sağlanan oyun tabanlı etkinliklerle öğrenme fırsatlarını aramaya daha çok meyillidirler (Heal & Hanley, 2007).

Bu noktada, okul öncesi dönem olan 0-6 yaş (0-72 ay) arası çocuk eğitiminde ilk üç yıldaki gözleme dayalı keşifsel manipülasyonla bütünleşik öğrenmenin devamında, eğitimin organize edildiği ve planlandığı ilk kurum olan anaokulundaki öğrenmede “çocukları bilgi edinmeye güdüleyip motive eden şey nedir?” sorusuna karşılık gelen en uygun cevabın arayışı içinde düzenlenen oyunsal etkinliklerle, çocukların zihinsel ve bedensel yönden harekete geçmek suretiyle, bilgiye ulaşır özümsemesi amaçlanır (Hermann, 1975). Son tahlilde, okul öncesi eğitim aşamasında, oyun tabanlı stratejilerle güçlendirilen beceri temelli öğrenmeye dayalı aktif öğrenme metodolojilerinin kullanılması, çocuklarda öğrenmeye ve göreve olan ilgiyi artırarak motivasyonu destekler ve gelişim alanları üzerinde olumlu bir etkide bulunur (Viñuela & de Caso Fuertes, 2023).

Bu çalışma, belli bir amaç doğrultusunda belirlenen hedefe ulaşmak üzere kişinin gerekli davranışları yapmasına katkı sağlayan ve göreve yönelme dürtüsüyle harekete geçerek öğrenme süreçlerini destekleyen motivasyon becerisinin, 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi çocuk gelişimi düzleminde, Usta (2022) tarafından tasarlanan ahşap oyuncak kategorizasyonunda yer alan “Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler” örneklendirmeleri eşliğinde, eğitici ahşap oyuncaklar ile ortaya konulabilirliğini göstermeye odaklanılarak hazırlanmıştır.

AHŞAP OYUNCAK KATEGORİZASYONU

Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu; Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 2013 yılında gerçekleştirilen Bologna süreci çalışmaları kapsamında açılan Eğitici Ahşap Oyuncaklar seçmeli dersi çerçevesinde ilk kez Prof. Dr. İlker Usta tarafından oluşturulmuştur ve 2022’de güncellenerek 27 kategori ve 118 alt kategori ile takdim edilmiştir. Usta’nın çalışmalarıyla kategorize edilen eğitici ahşap oyuncaklar için ortaya koyulan kategori isimleri alfabetik sıraya göre şöyledir (Usta, 2022): Bloklar, Bulyap, Çalgı Aleti, Çivi Çakma, Çöğüncek, Dizme ve Geçirme, Düzenekli, Elbise Giydirmeye, Ev, Fırıldak, Figürler, Harf Öğretme, İç İç Geçmeli, Kaydırgaç, Kukla, Kule Yapma, Mekan Örnekleme, Model Eşyalar, Paytak, Pedalsız Bisiklet, Sallanan At, Sayı Öğretme, Scooter (Tekerlekli Kızak), Tertipler, Vasıta, Yapboz, Yeknesak.

EĞİTİCİ AHŞAP OYUNCAKLAR VE MOTİVASYON BECERİSİ

Bu çalışmada, öğrenmeyi ve davranışları etkileyen ayırmsanmış bir güç olarak öne çıkan motivasyon becerisi (Usta’nın 2022 yılında güncellediği ahşap oyuncak kategorizasyonu bünyesinde bulunan) Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler kategorilerindeki oyuncakların kategorik muhtevası çerçevesinde, 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi dönem çocuk gelişimi açısından açıklanmıştır.

KAYDIRGAÇ KATEGORİSİ

Kaydırgaç Kategorisi: Çok Katlı Kıvrımlı Kanallı Misket Yuvarlayıcı, Katmanlı Rampalı Araba Kaydıracağı, Dönel Top Yuvarlama Kulesi, Tabakalı Konik Ses Ağacı alt kategorilerinden oluşmaktadır. Kaydırgaç kategorisi oyuncakları; küre (misket veya top) veya tekerlek gibi yuvarlanarak ilerleyen objelerin düz, kıvrımlı, çembersel, kavisli, zikzaklı ve/veya eğik kurgularla düzenlenmiş değişik yol güzergahlarında eksenel dönüşle ilerleyerek yukarıdan aşağıya inmek suretiyle gerçekleşen kayma hareketiyle ortaya koydukları kaydırma eylemine yönelik düzenlemeleri içerir. Çeşitli biçimlerde belirlenmiş olan akış yolunda dönerek mesafe kateden ve üst katlardan zemine kayarak ulaşan dönüsel hareketli nesnelerin tekil veya çoğul hareketlilikle kurgulanan satıhta hat boyunca devinmesi, çocukların devinimsel süreci gözlemleyerek farklı hareket türlerini anlayıp kavramasına yardımcı olur. Kaydırgaç kategorisi oyuncaklarının ihtiva ettiği oyuncak örneklemelerinde kendi olağanlığındaki ritim ve tempo ile hareket eden kürenin veya tekerlekli nesnenin mevcut kurguya göre gerçekleşen eylemsellik aşamalarının çocuklar tarafından başlangıçtan sonuçlanana kadar izlenmesi, çocuklarda gözleme dayalı durum değerlendirmesi yapma ve nedensellik ilişkisi kurma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Kaydırgaç kategorisi oyuncakları, kaydırma faaliyetini içeren sürece işlerlik kazandırmak üzere, çocukları yönetici/yürütücü rol üstlenerek ilk başlatma işlemine odaklayarak devinimsel hareketin gerçekleşmesinde ve devamında sürecin kontrol altında tamamlanmasında etkin kılar.

DÜZENEKLİ KATEGORİSİ

Düzenekli Kategorisi: Çek Bırak Araçlar, Kurmalı Araçlar, Pedallı Üç Tekerlekli Bisiklet, Sesli Bulyaplar, Sesli Yapbozlar alt kategorilerinden oluşmaktadır. Düzenekli kategorisi oyuncakları; kendine özgü didaktik içerikli dizayn farklılığıyla elektromekanik teçhizatla donatılmış veya pil ya da yay ile çarklar yordamıyla hareketin gerçekleşmesini sağlayan hususi tertibatlarla düzenlenmiş oyuncaklar olup mekanizmanın çalıştırılmasında ve başlatılan prosesin takip edilerek tamamlanmasında çocukları zihinsel kurulum için teşvik eder, devinişsel hareket(ler)i yapmaya başlayan sistemin süreçsel işlerliğinin kontroller eşliğinde yürütülmesinde çocukların koordinasyon ve devinimsel beceri gerektiren psikomotor gelişimlerini destekler. Çeşitli aksamlarla takviye edilmiş spesiyal yapısı içerisine yerleştirilen düzeneklerle gerçekleşen sistemik hareketlenmenin çocuklar tarafından başlatılması ve kontrol altında sürdürülerek sonlandırılması, çocuklarda gözlemleyerek denetleme ve durum değerlendirmesi yapma becerilerini pekiştirir ve özgüven edinimine katkı sağlar. Düzenekli kategorisi oyuncaklarının bünyesinde bulunan yay veya çark aksamaları ile pedal tertibatı yordamıyla hareketlendirmenin gerçekleştirilmesi ve ses verme teçhizatı sayesinde niteleyici-betimleyici seslendirmelerle nesne-olgu bağlamında kavramsal tanımlandırmaların yapılması, çocukların dışsal uyarıların tesiriyle görev ve/veya bilgi ihtiva eden bir konuda dikkati yoğunlaştırmalarına yardımcı olur. Düzenekli kategorisi oyuncakları, bireyselliğe dayalı farklılıkları bulunan çocukların (bilişsel gelişim, psikomotor gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, özbakım becerisi nezdinde) gelişim alanları zemininde benzeşik davranışlar ortaya koyarak öğrenmelerine katkı yapar.

ÇÖĞÜNCEK KATEGORİSİ

Çöğüncek Kategorisi: Denge Tahtası, Terazî-Tartı Örnekleri, Tahterevalli (Kaldıraç) alt kategorilerinden oluşmaktadır. Çöğüncek kategorisi oyuncakları; ağırlık-denge kavramı bütüncüllüğünde, esasen ayaklı dikey bir uzantının sağ ve sol taraflarında yatay düzlemde aynı hizada konuşturulan (şekilsel olarak birbirinin aynısı olan) kefe (veya terazi gözü) adı verilen çanaklarıyla denge halinde duran terazi (veya kaldıraç) örneklemelerini içerir fakat bunun yanında üstü yivli veya düz yüzeyli ve alt kısmı U formunda kavisli olan dar veya geniş tabanlı bir tablanın zeminle temas halindeki dayanma noktasının görsel olarak dengeye geldiği ağırlık merkezi pozisyonlamasına yönelik değişik düzenlemeleri de ihtiva eder. Çeşitli tasarımsal tiplerle takdim edilen çöğüncek kategorisi oyuncakları, ağırlık-denge ilişkilendirmesini merkeze alarak, özü itibarıyla soyut bir içeriği bulunan ağırlık kavramının çocuklar tarafından denge ve/veya dengeleme olgusuyla somutlaştırılmasına imkan tanır. Çöğüncek kategorisi oyuncakları, tasarım anlayışı ve bakış açısı farklılıklarıyla ortaya koyulabilen değişik düzenlemeleri içermekle birlikte, terazi olgusuyla bütünleşik tartı aracı ve tartmak fiili bağlamında, ağırlık merkezi uyarınca kütle odaklı dengeye ulaşmayı temin eden bir kurguya sahiptir ve çocukların ağır-hafif veya eşit-farklı sınamalarını yapabilmelerine yardımcı olur. Çöğüncek kategorisi oyuncakları, çocukların (kütlesel mevcudiyet temel teşkil etmek üzere) hacim-ağırlık kıyaslamalarıyla benzerlik-farklılık değerlendirmesi yapabilmelerine katkı sağlar, yorumlama ve problem çözme becerilerini destekler.

YEKNESAK KATEGORİSİ

Yeknesak Kategorisi: alt kategorilere ayrılmamıştır. Yeknesak kategorisi oyuncakları; hayatın olağanlığında aynı veya benzer şekilde kendini gösteren durumlara karşılık gelmek üzere tek parçalı bir konstrüksiyon altlığında bütünleşik bir yapıda oluşturulmuş düzenlemeler olup çocuklarda mevcut temaya dayalı imgelemeler yapmak suretiyle hayal gücünün gelişmesine katkı sağlar. Çeşitli olgular zemininde düzenli olarak yinelenen ve tekdüze bir muhtevaya sahip olan durumların yaşamın olağan akışıyla ilişkilendirilmesini olanaklı kılacak içeriklerde tasarlanan yeknesak kategorisi oyuncakları, çocukların hayatın olağan akışına uygunluk veya aykırılık konusunda bir farkındalık kazanmasına yardımcı olur ve çocuklarda yaşamı anlamlandırmaya yönelik neden-sonuç bağdaştırmaları yapma becerisinin gelişimini destekler. Yeknesak kategorisi oyuncakları, belli şartlar altında eğlenerek öğrenme ve keşfetme yaklaşımı ekseninde, çocuklara halihazırdaki konstrüksiyonda yer alan parçaların birbiriyle ilişkilendirilmesinde ve bileşenlerin bir bütün haline getirilmesinde hedefe odaklanarak amaca uygun bir şey yapma yetkinliğini sağlar. Yeknesak kategorisi oyuncakları, ekip/takım olgusu kapsamında grup etkinliğini pekiştirmek üzere, grup halinde oynanabilir düzenlemeleri de ihtiva eder ve ekibe katılma ile takımın parçası olma mahiyetinde çocuklara kendilerini değişik yönlerden tanıma ve kendi farkındalıklarına ulaşma imkanı verir.

TERTİPLER KATEGORİSİ

Tertipler Kategorisi: Çarklı Devingen Tertipler, Eşlenik Hareketli Yaylı Tertipler, Kapaklı Kilitli Kutucuklar, Yivli Tutamaklı Manyetik Takipleyici alt kategorilerinden oluşmaktadır. Tertipler kategorisi oyuncakları; manyetik özellikli veya çarklı ya da yaylı bileşenlerle veya anahtar-kilit mekanizması gibi hususiyet içeren düzenlemelerle ayırsanmış bir kurguda tasarlanarak takdim edilen oyuncaklar olup çocuklarda (hedef doğrultusunda bir eylemi gerçekleştirmede) görevi bütünleyen unsurlara (bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşarak) konsantre olmak suretiyle, dolaylı erişim yordamıyla çözüme vardıracak ana fikri edimlemeyi tecrübe edinmelerine katkı sağlar. Çeşitli düşünüş biçimlerini sınayarak deneyimlemeye yönelik öznel bir muhtevaya sahip olan tertipler kategorisi oyuncakları, doğrudan erişimin tersiniri durumundaki dolaylıca erişerek sonuca ulaşmayı örneklendiren değişik hareketlen(dir)me düzenlemeleri ile çocukları farklı açılardan bakarak öğrenmeye ve keşfetmeye yöneltirken, çocukların ince motor becerisi eşliğinde el ve parmaklarını görevle uyumlu pozisyonlandırmalarla dikkatli şekilde kullanarak dolaylı temas yordamıyla mevcut eylem(ler)i tamamlama düşüncesinin pekişmesine yardımcı olur. Tertipler kategorisi oyuncakları, karmaşık bir problemin akıl yürütülerek çözümlenmesine imkan sağlamak üzere, zihnen sürükleyici ve merak uyandırıcı kurgusuyla gizem yüklü bir içsellikle bezenmiş oyuncaklar olup çocukların bütünsel algıya dayalı eleştirel düşünme ile esnek ve hızlı düşünerek karar verme becerilerinin gelişimini destekler.

SONUÇ

Esasen, disiplinlerarası bir konu olarak, olumlayıcı içsellikle hedef odaklı düşünce ve davranışları etkileyerek görev yönelimine katkı sağlayan itici bir güç niteliğiyle ele alınan motivasyon, çocuk gelişimi literatüründe öğrenme üzerindeki etkisi öncellenerek münhasıran irdelenmiştir ve bu tema ile ilgili çalışmalar halen devam etmektedir.

Bu noktada, farklı bileşenlerle kendini gösteren çok yönlü bir olgu olarak değerlendirilen öğrenmenin motivasyona yaslanarak gerçekleşen ayırsanmış bir süreç oluşu, eğitim alanında (oldukça geniş bir yelpazede öğrenmeyi etkili kılan etmenlerle birlikte) motivasyon-öğrenme bağdaştırmasına yoğunlaşan araştırmaların da yapılmasına sebebiyet vermiştir. Bu çalışmada, 0-6 yaş (0-72 ay) okul öncesi dönem çocuklarında öğrenmeyi destekleyen motivasyon becerisinin eğitici ahşap oyuncaklar eşliğinde ortaya konulması bağlamında, “Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler” kategorisindeki oyuncakların kategorik içerikleri açıklanarak, gelişim alanlarıyla anlamlı ilişkilendirmelerin yapılabilmesine imkan tanıyacak örneklendirmeler yapılmıştır.

Özü itibarıyla, çocuklar için gerçekliğin bizzat kendilerinin yapabilecekleriyle ortaya koyulan veya kendilerince yapamayabilecekleriyle açığa çıkarılan bir durum olduğu göz önüne alındığında, okul öncesi dönemdeki çocukların (bilişsel gelişim, psikomotor gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim ve özbakım becerisi eşliğinde) bir aktiviteyi gerçekleştirmeye çaba sarf ederek kendi yeterliliklerini veya yetkinsizliklerini sınamak suretiyle kendilik algısını oluşturmaya yoğunlaşmaları olağandır.

Buna göre, 0-6 yaş (0-72 ay) arasındaki çocukların (oyunsal bir faaliyet betimlemesiyle kurgulanan bir görev mahiyetinde) beklendiği gibi düşünüp davranması için yapılması gerekli eylem(ler)i yorumlayıp uyumlandırarak önce motive olması elzemdir. Bu çerçevede, ahşap oyuncak kategorizasyonunda yer alan “Kaydırgaç, Düzenekli, Çöğüncek, Yeknesak, Tertipler” kategorisindeki eğitici ahşap oyuncaklar, amaca uygun harekete geçmek suretiyle mevcut göreve yönelme ve görevle ilgili davranış(lar)ın gösterilmesine binaen hedefe ulaşma öngörüsüyle bütünleşen içsel güç eşliğinde kendini gösteren içsel-dışsal güdülerin olumlayıcı etkileri sayesinde, çocukların öğrenme ve keşfetme zemininde bir şey yapmak üzere güdülenmelerine önemli katkılar sağlamaktadırlar.

AYNAKÇA

- Carlton, M.P., Winsler, A. (1998). Fostering Intrinsic Motivation in Early Childhood Classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 25(3): 159-166.
- Heal, N.A., Hanley, G.P. (2007). Evaluating Preschool Children’s Preferences For Motivational Systems During Instruction. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 40(2): 249-261.
- Hermann, A. (1975). Motivation of Preschool Children to Acquire Knowledge. *International Journal of Early Childhood*, 7(1): 120-123.
- Józsa, K., Barrett, K.C. (2018). Affective and Social Mastery Motivation in Preschool as Predictors of Early School Success: A Longitudinal Study. *Early Childhood Research Quarterly*, 45(4) 81-92.
- Pintrich, P.R., Schunk, D.H. (1996). Motivation in Education: Theory, Research, and Applications. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Poon, K. (2018). Hot and Cool Executive Functions in Adolescence: Development and Contributions to Important Developmental Outcomes. *Frontiers in Psychology*, 8: 2311.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2024). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 28.11.2024).
- Usta, İ. (2022). Ahşap Oyuncak Kategorizasyonu. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4): 97-126.
- Veraksa, A., Gavrilova, M., Lepola, J. (2022). Learning Motivation Tendencies Among Preschoolers: Impact of Executive Functions and Gender Differences. *Acta Psychologica*, 228: 103647.
- Viñuela, Y., de Caso Fuertes, A.M. (2023). Improving Motivation in Pre-school Education Through the Use of Project-based Learning and Cooperative Learning. *Frontiers in Education*, 7: 1094004.